

Aluminij

Časopis družbe Talum, d. d., Kidričevo, maj 2010, številka 5

Iz vsebine

3-4 Reorganizacija

6-7 Iz proizvodnje

7 Dnevi energetikov

8 Dan zemlje, Svet delavcev

9 Novičke

10-12 Intervju

13 Vargas-Al

14 Aluminij piše zgodbe

15 Razstava

16 Fotografije meseca

17 Postanki

18-19 Reportaža

20-21 Fotoreportaža

22 Letovanje

23 Križanka

Aluminij, časopis družbe Talum
Naslov uredništva: Talum, d.d.
2325 Kidričevo, Tovarniška cesta 10,
telefon: 02 79 95 121, telefaks: 02 79 95 103,
e-pošta: darko.ferlinc@talum.si
Izhaja mesečno v nakladi 2300 izvodov
Uredniški odbor: Darko Ferlinc, glavni urednik, Danica
Hrnčič, Lilijana Ditrih in Aleksandra Jelušič, članice ter
Srdan Mohorič, član
Jezikovni pregled: Darja Gabrovšek Homšak
Oblikovanje: Darko Ferlinc
Avtor naslovnice: Srdan Mohorič
Prelom in priprava za tisk: Grafični studio OK, Maribor
Tisk: Bežjak tisk, Maribor

Petrovo načelo

DARKO FERLINC
GLAVNI UREDNIK

davnega leta 1969 v New Yorku. V originalu nosi naslov *The Peter Principle* ali prevedeno Petrovo načelo. Knjiga je stara. V Jugoslaviji je izšla leta 1989. Po dolgem času sem jo začel ponovno prebirati in rečem lahko, da je v resnici zelo zabavna.

Čeprav je bila napisana že davno, se mi zdi, da je še kako aktualna. Morda se bo v Petrovem načelu našel tudi kdo iz Taluma.

Knjiga govori o znanosti, ki se ji reče hierarhiologija. Ne vem sicer, ali je to res kaka znanost, toda to ta hip sploh ni pomembno. Gre seveda za premikanje ali pomikanje po hierarhični lestvici (v katerem koli okolju). Z drugimi besedami, gre za napredovanje v službah, politiki, vojski, policiji, uradih ... Kaj je torej Petrovo načelo ali Petrov princip? Morda malo pomenostavljeno povedano, govori Petrovo načelo o tem, da vsak na svoji poti napredovanja (lahko) v nekem trenutku pride na raven svoje poklicne nesposobnosti.

Redko sicer naletimo na sisteme, v katerih bi prav vsak uslužbenec dosegel raven svoje nesposobnosti. Vedno pa je treba na neki način upravičiti hierarhijo, ki vlada v nekem okolju. In vedno pridemo do spoznanja, da posle opravljajo tisti uslužbenci, ki še niso dosegli stopnje svoje nesposobnosti. In ti vrtijo kolesa sistema.

Nekateri so primerni za napredovanje. Iz kakršnega koli razloga. Najverjetneje zato, ker so dobro opravljali dela na svojih prejšnjih delovnih mestih. Mnogokrat tudi zato, ker so bili vedno zgovorni, vedri, duhoviti. Nekateri so vedno znali poudarjati zahtevnost svo-

jega dela in seveda tudi količino. Tudi taki »argumenti« so včasih vplivali na njihovo napredovanje. Kakor koli, Petrovo načelo govori, da je nekdo lahko bil dober na nekem delovnem mestu, ni pa rečeno, da bo dober tudi, ko bo napredoval. Na primer: Nekdo je dober natakar. Zaradi tega napreduje do položaja šefa strežbe. Tam naleti na probleme, ki jih težko rešuje ali pa sploh ne. Pomeni, da je prišel na raven svoje nesposobnosti.

Iz knjige: Mnogo kuharjev presoli juho. Več ljudi ko se vrti okoli enega posla, več je možnosti, da bo vsaj eden od njih dosegel raven svoje nesposobnosti. Sposoben kuharski pomočnik, ki je spretno lupil krompir in je napredoval na raven svoje nesposobnosti ter postal kuhar, lahko presoli juho in tako pokvari dobro delo preostalim kuharjem, ki so mu pomagali juho skuhati.

Povsod je seveda malo takih, ki se zavedajo svojih sposobnosti in lahko tudi zavrnejo napredovanje ter ostanejo na ravni svoje sposobnosti. Opravljajo torej tista dela, za katera se čutijo sposobne.

Dobri slugi torej ne postanejo dobri gospodarji.

Najbolj neprimeren način napredovanja je uporaba komolcev. Vsem je tak način zelo dobro poznan. Kdor nima kril, želi uporabiti tudi komolce, da bi poletel. Zelo pomenljiva misel.

Seveda to pisanje ni uperjeno v prav nikogar. Ali pa v vse nas. Mogoče je le nastavljeno ogledalo, v katerem se bo kdo prepoznal. Vsakemu posamezniku pa prepuščam, da v svojem okolju

(po)išče tiste, ki spadajo v Petrovo načelo.

Obljubili smo, da bomo sproti poročali o reorganizaciji Taluma. Predlogi so že dokaj konkretni. Tudi v tej številki bo aktivnosti v zvezi z reorganizacijo pojasnjeval njen vodja Marko Drobnič.

Tokrat se nam predstavljajo varilci. Umetniki spajanja različnih materialov. Mojstri svojega poklica. Predstavlja se nam tudi Vargas-Al. V novi luči.

Aluminij je povsod. Povsod okoli nas. Uporabljamo ga za tako rekoč vse. Aleksandra Jelušič tokrat govori o tistem aluminiju, ki je bil na Luni.

Še pomembnejši pa je njen prispevek o objemih, ki ga je zapisala v tokratni postanek. Na videz nepomembna stvar je še kako važna. Vsaj morala bi biti v teh čudnih časih. Ali nas bo ta kapitalizem res pogoltnil?

Intervju smo pripravili z Miranom Jezo, prav nič jeznim sodelavcem iz DE Energetika. Pa še nekaj kratkih novic o dnevih energetike, Vrbovem Logu, razstavi likovnih del iz Talumove zbirke v Majšperku (če je še niste videli, vam močno priporočam, da si jo ogledate), kuhanju haloške kisle juhe. Tudi o seji Sveta delavcev in sindikata na kratko poročamo. Še križanka in zadnja stran, pa smo pri koncu.

Pa še nekaj. Začeli bomo oglaševati nekatere naše storitvene dejavnosti. Do sedaj smo to počeli z restavracijo Pan, v prihodnje pa bodo na vrsti tudi drugi.

Ker doma prenavljamo stanovanje, smo bolj ali manj vse knjige pospravili na kupe. Neverjetno, koliko knjig se nabere v nekem kar dolgem obdobju. In za mnoge sploh nisem več vedel, da jih imamo. Tako mi je po dolgem času prišla v roke knjiga, ki sta jo napisala ameriška avtorja Laurence J. Peter in Raymond Hull. Knjiga je izšla že

Talum bo organiziran kot koncern

ODGOVARJA MARKO DROBNIČ

FOTO: GERO ANGLEITNER

Govori se o ustanavljanju družb z omejeno odgovornostjo (d. o. o.). Lahko natančneje poveš, katere delovne enote, službe ali hčere bodo spremenile status?

Reorganizacija podjetja ne bo obšla nikogar, kar pomeni, da bomo na osnovi temeljitega pregleda procesov in storitev spremenili status praktično vsem. Mislim predvsem na tisti status, ki je povezan z odgovornostjo ter prispevkom vsakega izmed nas pri doseganju posamičnega in skupnega rezultata.

Naj najprej povem, da bo naše podjetje v prihodnje organizirano kot koncern. To pomeni, da se bodo iz družbe matere (Talum, d. d.) izločile določene sedanje delovne enote, ki bodo v sistemu predstavljale hčerinske družbe, katerih deleži bodo v 100-odstotni lasti obvladujoče družbe Talum, d. d. Znotraj koncerna bodo ostale strateško pomembne in podporne dejavnosti, ki bodo skrbele tako za pomoč novim odvisnim družbam hčeram kot tudi koncernu.

Nove odvisne družbe oziroma d. o. o. bodo naslednje:

- Talum Aluminij, v katero se bosta združili sedanji DE Anode in DE Elektrolize;
- Talum Livarna, v katero se bosta združili sedanji DE Gnetne zlitine in DE Livarske zlitine, vključno z obratoma za skladiščenje in mehansko predelavo odpadnega aluminija;
- Talum Rondelice, kamor se bo prenesel proces iz sedanje DE Rondelice;
- Talum Izparilniki, kamor se bo prenesel proces iz sedanje DE Izparilniki;
- Talum Ulitki, kamor se bo prenesel proces iz sedanje DE Ulitki;
- Talum Servis oziroma Talum Storit-

veni inženiring, kamor se bodo prenesli procesi iz sedanje DE Vzdrževanje; k njim se bo pripojil še del procesov, vezanih na sedanjo DE Promet, predvidoma z nekoliko drugačno organiziranostjo v smislu logistike (logistično združevanje skladišč in skupnih transportnih sredstev zaradi iskanja sinergij ter racionalizacije in optimizacije logističnih poti), ter del procesov, ki so vezani na DE Energetika;

- Talum Laboratorij oziroma Talum Inštitut za preiskave materialov in okolja, kamor se bo prenesel proces iz sedanje DE Kontrola kakovosti, OE Laboratorij, ki se mu bodo deloma pripojili še procesi, vezani na OE Laboratorij meril iz DE Energetika.

Gledano z vidika koncerna oziroma Taluma, predstavlja vsaka odvisna družba zaključen proces s svojim poslovnim izidom. Za vsak proces bo oblikovan tim, ki bo obvladoval ključna poslovna področja (nabava, prodaja, finance, proizvodnja, razvoj) in zanje tudi odgovarjal; vodja (direktor) bo odgovoren za odločitve v timu in posledično za poslovne učinke. Nekateri člani tima (poslovne funkcije) bodo formalno pripadali strokovnim službam v okviru koncerna, ker se bodo tako ohranile sinergije, predvsem s strokovnega vidika. Odločanje oziroma soodločanje direktorja pri vseh parametrih, ki vplivajo na poslovni izid posamezne odvisne družbe, pa bo nujen in obvezen pogoj za opredelitev njegove odgovornosti za poslovni rezultat.

Zakaj je ustanavljanje družb dobro?
Z ustanavljanjem odvisnih družb ter povezovanjem določenih procesov iz različnih delovnih enot želimo najti dodatne sinergije za doseganje dodat-

ne racionalizacije teh procesov in predvsem postopkov, ki so danes neoptimalno zastavljeni, morda celo predimenzionirani. Pomembno prednost pri ustanovitvi teh d. o. o. vidimo v jasni opredelitvi odgovornosti za poslovni, ne samo proizvodni rezultat – s tem bodo namreč določene vloge lastnikov procesov oziroma direktorjev teh družb in tistih, ki jim bodo pomagali pri uresničevanju zastavljenih ciljev. Vloge servisnih oziroma podpornih funkcij bodo zagotovljene iz koncerna izključno na osnovi storitev, s čimer bodo postavljeni jasni ekonomski odnosi med posameznimi družbami in vsemi podpornimi funkcijami.

Kaj bo s »preostankom« Taluma – koncernom (službe, storitve ...)? Kakšno vlogo bo imel Talum? Ali bo lahko vplival na poslovanje družb in koliko? Koliko bodo družbe vplivale na Talum kot koncern?
Kot je bilo že povedano, bodo sedanje službe opravljale predvsem storitve za nove odvisne družbe, kar pomeni drugačen način delovanja njih samih in Taluma kot celote. Vlogo sedanjih služb Taluma, jutri pa podpornih storitev za družbe in koncern vidim predvsem v smislu zagotavljanja strokovnih, hitrih, učinkovitih in tržno naravnanih storitev za nove d. o. o. povsod tam, kjer jih bodo ti potrebovali. Talum kot koncern pa mora ostati močan in prepoznaven, saj lahko le tako kar najbolje podpora vse svoje družbe, in to ne samo pri zagotavljanju strateško pomembnih surovin in energentov, temveč tudi vseh storitev, ki si jih družbe zaradi svoje »majhnosti« ne bi mogle zagotoviti same. Seveda bo Talum kot koncern s svojo strategijo in usmerjanjem vplival na

cilje posameznih d. o. o., jih določal ter tako skrbel za uravnovešanje in poslovanje koncerna kot celote. Nikaikor pa jih ne bo zaviral pri njihovih aktivnostih, usmeritvah in težnjah po njihovi nadaljnji rasti. Prav to je namreč eden izmed osnovnih ciljev reorganizacije podjetja.

Nekatere družbe, ki že doslej kot DE niso delale dobro, najbrž tudi naprej ne bodo. Kaj se pričakuje? Koliko časa imajo, da bodo postale popolnoma samostojne in bi jih v primeru slabega poslovanja »ukinili«?

Naša trenutna likvidnostna situacija nam kljub zelo oteženim razmeram na trgu in nestanovitnim razmeram na borzi kovin in v branži omogoča dokaj »zaščitniški« in postopen prehod na novo organiziranost. O prehodnem obdobju je danes dokaj težko govoriti ali celo posploševati, ker bodo imele nove družbe zaradi trenutnih izhodišč in razmer v branži vsaka drugačne osnove za svojo nadaljnjo rast in razvoj. Vsekakor pa se je treba zavedati, da delujemo v takšni branži, v kateri ni odvisno vse samo od nas samih, ampak od globalnih razmer, ki pa jih je v sedanjem času nemogoče napovedati – špekulacije namreč preraščajo normalne trženjske odnose, kar onemogoča kakršne koli napovedi o nadaljnjih razmerah v aluminijški industriji. Tukaj torej napovedi in razglabljanja o pričakovanih po popolni samostojnosti posameznih družb odpovejo ...

Ali so predvidene kake kadrovske spremembe, predvsem v vodstvih DE oziroma novih družb?

Talum svoj trajnostni razvoj že od nekdaj gradi na zaposlenih. Poslovni

učinek podjetja je odvisen predvsem od vsakega posameznika in zaupanja med nami. Jutri bo ta učinek od vseh nas še bolj odvisen in zato se mora zaupanje, ki ga podjetje gradi, nadaljevati. Uspešnost obvladovanja poslovnih procesov v posameznih družbah se bo pokazala že prva leta po vzpostavljeni novi organizacijski obliki in šele takrat bo mogoče na osnovi realnih in merljivih rezultatov sklepati o uspešnosti ali neuspešnosti posameznikov za doseganje rezultatov. Menim, da si priložnost za dokazovanje zaslužimo prav vsi. Spremembe so zato pogojene z rezultati in prispevki nas samih.

Ali ustanavljanje družb res pomeni počasno ukinjanje nekaterih delov Taluma?

To ni niti cilj niti želja. Z ustanovitvijo družb želimo, poleg vsega navedenega, preprečiti vpliv poslovanja enega delovnega okolja na drugega, bodisi pozitivnega bodisi negativnega. Poslovni učinki in ekonomski rezultati vsakega izmed njih bodo merilo za določanje njihovih prihodnjih usmeritev. Verjamemo in prepričani smo v to,

da bodo nekateri deli Taluma našli svojo vlogo na trgu tudi v prihodnosti. Morda bo kak del ukinjen, kateri drug pa ustanovljen.

Ali se pričakuje zmanjšanje števila zaposlenih? Če da, za koliko?

Gledano z vidika zaposlenega in njegovega statusa, je pri taki prihodnji organiziranosti v večini primerov predviden praktično ves prenos dejavnosti in zaposlenih s sedanjih delovnih enot na prihodnje odvisne družbe, s tem pa tudi njihovih obveznosti, neprekinjene zaposlitve ter ohranjanja pravic po vrsti in obsegu, kot so bile določene v pogodbi o zaposlitvi z družbo Talum, d. d.

Eden izmed ciljev reorganizacije je, da se število zaposlenih zaradi postavljanja novih procesov ne sme povečati. Sedanje aktivnosti v dokaj okrnjeni proizvodnji izvajamo dokaj racionalno, čeprav se najbrž vsi skupaj zavedamo, da imamo še nekaj rezerv. Te rezerve moramo sedaj prepoznati in jim dati novo vsebino, novo dodano vrednost. Zato ne vidimo smiselnosti iskanja rezerv v številu zaposlenih, pač pa v prepoznavanju novih priložnosti

ter s tem možnosti, ki nam jih znanja, izkušnje in okolje ponujajo.

Delavci v Talumu so dokaj vznemirjeni. Kaj bi lahko napisali, da bi to vznemirjenost ublažili?

Vsi zaposleni smo skupaj kar nekaj časa gradili to našo »fabriko«. Čeprav je danes stanje v aluminijški branži dokaj nestanovitno in slabo, pa je odgovornost vodstva podjetja jasna – obdržati in nadgraditi to, kar smo doslej skupaj ustvarili. Reorganizacija je le ena izmed aktivnosti, da se preoblikujemo in prilagodimo ter ustvarimo možnosti za preživetje in našo nadaljnjo rast. Če je vznemirjenost med zaposlenimi posledica tega, da se nekaj dogaja v smeri postavljanja novih osnov za našo nadaljnjo rast in razvoj tudi v smislu novih programov in storitev, je ta vznemirjenost prav vsečna, ker vidim v tem pripravljenost zaposlenih na spremembe. Zakaj bi torej vznemirjenost, ki ima po moji oceni pozitiven prizvok, blažili? Vzemimo jo kot priložnost ...x

Varilci v Vzdrževanju

MIROSLAV DOBIČ
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Ko slišimo besedo varilci, nam takoj pride na misel klasično varjenje, kot ga poznamo, torej varjenje raznih ograj in konstrukcij. Toda delo varilca je že skoraj prava umetnost spajanja različnih materialov in izboljšanja mehanskih lastnosti materialov s postopki varjenja. Za varilca je nujno stalno izobraževanje. Preizkusi teoretičnega in praktičnega znanja po novi zakonodaji so vsaki dve leti, namen česar je, da varilec obdrži kakovost varjenja. Pri nas smo strokovno usposobljeni za vse postopke, vsak varilec ima vsaj

dva atesta, imamo tudi evropskega specialista (EWS), varilnega tehnologa (EWT) in varilnega inženirja (EWE). Kljub zmanjšanju števila varilcev z več kot trideset na samo sedem se trudimo, da pokrivamo vsa področja varjenja.

V času TGA so obstajale tri skupine varilcev, dve skupini za splošna varilska dela in skupina za varjenje aluminija – »argonci«. Varilcev je bilo vedno okrog trideset. V času Taluma so se te skupine združile v eno in varilcev je danes samo še sedem.

Delovne razmere pri varjenju so težke: prisilna drža, vpliv temperatur zvarjenca in okolice, vpliv plinov, žal pa delo varilca ni cenjeno, kot tudi ne druga dela pri vzdrževanju. Varilci so odigrali ključno vlogo pri obeh fazah modernizacije tovarne (MPPAI) in pri vsaki večji investiciji. Naj navedem nekaj podatkov: varilci smo v času obeh MPPAI sestavili in zavarili 3500 katodnih fleksiblov in 1800 anodnih nosilcev, pri zadnji investiciji, tj. gradnji sončne elektrarne, smo zavarili vse nosilce in že se pripravljamo za novo

investicijo na področju sončnih elektrarn. Največja stalna dela potekajo pri obnovi elektroliznih peči in anodnih nosilcev. Pri obnovi elektroliznih peči se pojavljajo kar trije postopki: postopek MAG pri varjenju katodnega korita, postopek MIG je varjenje aluminija pri navarjanju nadgradnje, na koncu pa še priklop katodnih fleksiblov po postopku RO – ročno obločno z elektrodo. To nalogo opravljajo isti delavci in malo je dni, ko varilcu ni treba menjati postopka varjenja.

Z leve: Miran Gajser, Stanko Cmrečnjak, Anton Potočnik, Branko Grobelšek, Sergej Petek, Janez Skledar, Miroslav Dobič.

Najuspešnejši smo pri reparaturnem varjenju, saj so na tem področju prihranki najbolj očitni. Pri navarjanju segmentov osi gnetilca v DE Anode smo s spremembo tehnologije zmanjšali stroške obnove. Kaj vse varilci zmoremo, smo pokazali pri varjenju tokovodnikov pri priklopljanju transformatorjev. Dokazali smo, da lahko zavarimo hitreje in bolje kot zunanji

SLUŽBE

Talum na Dnevih energetikov požel pohvale

MAG. BOŠTJAN KOROŠEC

izvajalci, katerih osnovna dejavnost je prav varjenje. Pri takem delu, kot je bil priklop transformatorjev, se vidi, kdo je v času zastoja in z njim povezanih stroškov lahko tudi ključni kader v tovarni. Takrat je vse odvisno od delavcev, od njihove pripravljenosti, zavesti in pripadnosti podjetju. V takih trenutkih bi se morali zavedati, kako pomembno je vzdrževanje, koliko pomenijo skupine na raznih področjih, ne samo pri varilcih, koliko lahko te skupine še zmanjšujemo. Našteli bi lahko še veliko raznih del, pri katerih so varilci nepogrešljivi, saj so prisotni povsod, v vseh obratih.

Varilci se družimo tudi zasebno. Prihajamo piknike in organiziramo izlete in pohode, da poskrbimo tudi za rekreacijo. Bili smo že na Donački gori in na Boču, pa na Peci, obiskali smo podjetje Elektrode na Jesenicah in si ogledali proizvodnjo dodatnih materialov – elektrod in varilne žice. Tudi sodelavcev, ki so že odšli v pokoj, ne pozabimo. Dva izmed njih se redno udeležujeta vseh naših srečanj, z njima imamo pristne stike. Pri nas je navada, da vsaj dvakrat letno povabimo na piknike tudi svoje žene. To so zelo lepa srečanja in tudi žene so se med seboj že spoprijateljile.

Skupin, kot so varilci, je v DE Vzdrževanje več, vsaka skrbi za svoje področje. Upamo, da bo tako ostalo in da skupin ne bodo več zmanjševali, ampak jih pomladili z mlajšimi sodelavci. x

Talumova stojnica v Portorožu

V nenehnem iskanju odgovorov o prihodnjem razvoju in pomenu energetike za industrijo ter vplivu energetike na okoljske spremembe ugotavljamo, da je ta dejavnost oziroma gospodarska panoga na razvojnem prelomu. Od fosilnih goriv se težišče prenaša k alternativnim, obnovljivim virom za pridobivanje energije, med katere sodijo sonce, veter, lesna biomasa, geotermalna energija, moč morja in podobno. Uporaba obnovljivih virov ni več v razvojni fazi in v domeni nekaterih zanesenjakov, ampak postaja pomembna tudi v industriji.

Na to temo je aprila v sklopu Dnevo energetikov potekala Konferenca energetskih menedžerjev iz Slovenije in tujine, ki so razpravljali o izzivih in realnosti energetske učinkovitosti v podjetjih in lokalnih skupnostih, učinkovitem upravljanju energije, o izrabi obnovljivih virov energije, predvsem pa o nuji sonaravnega razvoja družbe.

Kakšni so sodobni trendi na področju energetike? V ospredju sta dve smeri razvoja. Prva išče takšne proizvodne tehnologije, ki uporabljajo obnovljive vire, druga pa možnosti, kako čim

bolje nadzirati in obvladovati porabo energije sploh.

Za proizvodnjo električne in toplotne energije se danes vedno bolj uporabljajo sončne elektrarne, kotlovnice na lesno biomaso, bioplinarne (proizvajajo električno energijo iz živalskih iztrebkov in odpadnih rastlin), vetrne elektrarne. Tudi v Sloveniji se povečuje število elektrarn na obnovljive vire, predvsem sončnih in bioplinarnih. Večajo se tudi državne spodbude za investiranje v tovrstne projekte.

Na področju varčevanja z energijo je prav tako veliko ukrepov in dejavnosti. Varčne sijalke in LED-svetilke bodo v nekaj letih popolnoma nadomestile običajne žarnice, saj je poraba energije za enako svetilnost nekajkrat manjša. Vse novogradnje (zasebne in industrijske) bodo morale uporabiti vsaj 30 odstotkov energije, pridobljene iz obnovljivih virov. Toplotne črpalke in sončni kolektorji bodo glavni vir energije za ogrevanje prostorov in sanitarne vode ...

Za industrijo je specifično iskanje možnosti uporabe odpadne toplotne energije v samih tehnoloških procesih in energiji dimnih plinov. Pri elektropogonih izkoriščamo prednosti

frekvenčnih pretvornikov za zmanjšanje porabe električne energije motorjev. Poleg naprav so za učinkovito rabo energije pomembne tudi najnovije programske rešitve, ki dodatno pripomorejo k varčevanju z energijo. Spremljati je treba specifično porabo energije, stroške in temu ustrezno ukrepati.

In kam gre v vseh teh procesih DE Energetika v Talumu?

Na konferenci se je s svojo energetske dejavnostjo prvič predstavil tudi Talum z največjo slovensko sončno elektrarno, ki smo jo lani zgradili na nekdanjem odlagališču rdečega blata. V strokovni javnosti smo vzbudili veliko zanimanja in prejeli kar nekaj pohval. V tem trenutku Talum gradi že drugo elektrarno, v načrtu pa je izgradnja še več sončnih elektrarn. Na konferenci smo predstavili tudi kotlovnico na lesno biomaso, s katero Revital ogreva rastlinjake. Kot dobro prakso izrabe odpadne toplote smo predstavili uporabo toplote izpušnih plinov homogenizacijske peči za ogrevanje vode.

Z energetskimi projekti Talum sledi svetovnim trendom razvoja v energetiki. Pri določenih segmentih v Sloveniji (npr. največja sončna elektrarna) zasedamo celo vodilno mesto, zato je izredno pomembno znanje s področja energetike in projektnega vodenja, ki se že dolga leta koncentrirata v zaposlenih v Talumu.

Glede na splošne trende razvoja v energetiki in ekološko ozaveščenost, ki jo v Talumu skrbno gojimo, lahko pričakujemo še veliko dobre prakse pri rabi obnovljivih virov in zmanjšanju porabe energije v Talumu. x

Predstavljamo svoje nove storitve

BLAŽ TROPENAUER
FOTO: ČRT GOZNIK

Petra Cerjak, vodja projekta

V storitvah, ki jih ponujamo na trgu, je vgrajenih veliko naših znanj in našega dela, imamo pa tudi dobre reference. Izkoristiti moramo inženirski potencial, ki se je pokazal pri projektu po-

stavitve sončne elektrarne, saj imamo prav na tem področju nekaj prednosti pred konkurenti (znanje, zemlja in referenca največje sončne elektrarne v Sloveniji). Kakovostne storitve lahko

ponudimo tudi z drugih področij (npr. energetika).

Svoje storitve želimo čim bolj iztržiti, zato jih skušamo dobro predstaviti in se pojavljati v javnosti. S tem namenom smo naredili korak naprej tudi v oglaševanju. Aprila smo se predstavili na ptujski televiziji, na konferenci 12. Dnevi energetikov in na mestni občini Ptuj, kjer je potekal tako imenovani Zeleni festival.

Zeleni festival Vrbovega Loga je organiziran vsako leto. Temeljno sporočilo festivala je poudarek na praksi za praktike s področja obnovljivih virov energije. In s tega področja so bili tudi predavatelji.

Dogodek je potekal v krogu udeležencev, ki se ukvarjajo z energijo iz obnovljivih virov energije, zato so predavali podjetniki, ki se sami ukvarjajo s sorodnimi projekti, predstavniki mestnih občin in predstavniki organizacij, katerih dejavnost je posvečena ekološkemu pristopu v družbi. Dogodka so se udeležili in na njem predavali: dr. Štefan Čelan (uvodni nagovor), Jernej Lubej (Vrbov Log, naslov predavanja Biogoriva), mag. Tomaž Poje (KIS, naslov predavanja Mikro bioplinarne), mag. Blaž Tropenauer (Talum, naslov predavanja Največja

sončna elektrarna v Sloveniji), Igor Hrovatič (Sončna energija, d. o. o., naslov predavanja Hibridna fotovoltaika), doc. dr. Dušan Klinar (ZRS Bistra Ptuj, naslov predavanja Alternativna goriva), dr. Tomaž Amon (Amnim, d. o. o., naslov predavanja Alge in energija) in Zlatko Križan (Družba Vrbov Log, d. o. o., naslov predavanja Financiranje OVE in URE).

Sledila je živahna diskusija, v kateri so udeleženci lahko izzvali predavatelje in jih povprašali, kako rešiti predstavljeni problem.

Sami smo imeli uspešno predstavitev že realiziranega projekta – postavitve sončne elektrarne Talosar. Predstavitev je vzbudila veliko zanimanje udeležencev, saj so postavljali veliko vprašanj in predlagali več načinov sodelovanja z nami.

Za Talum ni bila pomembna samo predstavitev dela, temveč tudi pridobitev novih stikov in novih znanj s področja obnovljivih virov energije. Imeli smo zanimivo diskusijo s ponudnikom hibridne fotovoltaike, poznavalcem bioplinarn in proizvajalcem alg (največ bioplina se namreč pridobi ravno iz njih).x

SVET DELAVCEV

Poročilo z zadnje seje

DRAGICA LESKOVAR

V torek, 11. maja 2010, smo se člani Sveta delavcev in člani konference sindikata SKEI Kidričevo sestali na skupni seji, da dobimo prve informacije o projektu reorganizacije podjetja Talum.

Uvodno besedo je imel predsednik Uprave mag. Danilo Toplek. Pojasnil nam je, zakaj smo se odločili za reorganizacijo podjetja in kaj je pri tem naš glavni cilj.

Naš način organizacije dela je star že več kot dvajset let, kljub možnostim za hitro in učinkovito ukrepanje v danih trenutkih pa nas je sčasoma »polenil«. Vsi skupaj smo ugotovili, da je skrajni čas, da nekaj naredimo. Naš

»Predsednik Uprave je zopet poudaril, da namen reorganizacije ni, nekomu odvzeti nekaj, kar si je že prislužil.«

cilj je, da vertikalno organizacijsko strukturo spremenimo v bolj horizontalno, kar pomeni, da iz enega delovnega okolja – Taluma naredimo več neodvisnih posameznih delovnih okolij, ki bodo sama vplivala na svoj poslovni rezultat.

V nadaljevanju je Marko Drobnič, ki je vodja projekta reorganizacija podjetja Talum, podal pregled dosedanjih aktivnosti, prikazal prihodnjo organizacijsko obliko in predvideno organizacijsko strukturo podjetja ter róle za vse nadaljnje aktivnosti.

V obeh predstavitev je bilo poudarjeno, da so bili vsi vodje delovnih enot in služb o projektu že obveščeni in da

je bilo posebej poudarjeno, da ni namen projekta reorganizacije odpuščanje zaposlenih, ampak da vsi obdržimo delovna mesta v novih delovnih okoljih.

V nadaljevanju razprave so člani sveta delavcev in konference sindikata spraševali predvsem, kaj se bo zgodilo z njihovimi delovnimi mesti, z delovno dobo in dodatki, ki jim sedaj pripadajo. Predsednik Uprave je zopet poudaril, da namen reorganizacije ni, nekomu odvzeti nekaj, kar si je že prislužil. Na nekatera vprašanja prisotni še nismo dobili odgovorov, ker se glede na róle projekta določene zadeve šele pripravljajo, vendar smo bili z odgovori večinoma zadovoljni.

Dogovorjeno je bilo, da nas bodo o vseh prihodnjih aktivnostih pri projektu reorganizacije sproti obveščali in da se bomo v takšni zasedbi na skupnih sejah srečali še večkrat.x

Druga štanca na generalni obnovi v Švici

TOMAŽ GODICELJ
FOTO: ARHIV

V četrtek, 28. aprila 2010, je bila na generalni remont v Švico k podjetju Bruderer odpeljana druga štanca. Zaradi ekstremnih dimenzij in teže sta za transport potrebna prilagojen vlačilec

in dodatno spremstvo osebnega vozila. Generalna obnova bo trajala štiri mesece. Obsega obnovo strojnih delov štanca ter zamenjavo pogona, instalacij in celotne električne opreme.

Projekt je za DE Rondelice najpomembnejša investicija v letošnjem letu, saj predstavlja obnova (470.000 evrov) približno polovico vrednosti nakupa nove štanca.

Z generalno obnovljeno drugo štanco bodo izpolnjeni pogoji za mesečno proizvodnjo 2.000 ton rondelic, kar je tudi naš cilj za oktober 2010.x

Priprava štanca za transport

ZDRAVJE

Rišemo in pišemo o zdravju

KADROVSKA SLUŽBA
FOTO: DARKO FERLINC

Drage sodelavke in sodelavci, tako kot vsako leto bomo tudi letos pripravili dogodek za naše najmlajše, to je **Rišemo in pišemo o zdravju**. K sodelovanju vabimo vse otroke zapo-

slenih v Talumu in hčerinskih družbah, ki so stari od 4 do 15 let, vse podrobnosti pa vas bodo v prihodnjih dneh čakale v vaših poštnih nabiralnikih.

Letošnja tema je **Smeh je zdrav**. Da bomo vedeli, čigav je kateri prispevek, naj avtor nanj napiše svoje ime in priimek, pripiše pa naj tudi svojo starost in domači naslov.

Veselimo se sodelovanja z najmlajšimi in vam želimo obilo lepih trenutkov ob risanju risbic, pisanju besedil in pesmic ali kakšnega drugačnega ustvarjanja.x

HUMANITARNOST

Naša sodelavka petdesetič darovala kri

DARKO FERLINC
FOTO: DARKO FERLINC

Dragica Leskovar, podpredsednica Sveta delavcev v Talumu, je v ponedeljek, 26. aprila 2010, že petdesetič darovala kri na oddelku za transfuzijo

bolnišnice na Ptuju. O tej humanitarni dejavnosti smo v Aluminiju že pisali. Toda vedno znova se zdi, da je darovanje krvi eno izmed najbolj

Dragica Leskovar

humanih dejanj, ki jih človek lahko ponudi sočloveku, zato je toliko bolj hvalevredno. Saj dajanje krvi samo po sebi ni pravzaprav nič posebnega. Vseeno pa je malo ljudi z občutkom za to, ljudi, ki se zavedajo pomena takega početja. Dragica je ena izmed njih. V uredništvu se ji ne moremo zahvaljevati za to. To naj naredijo drugi. Lahko pa ji čestitamo in v njenem imenu ponovno pozovemo talumovce, da se udeležijo odvzema krvi, ki ga sproti organizira Talumova ekipa.x

Z delom in znanjem smo znani tudi zunaj naše ograje

LILIJANA DITRIH
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Miran Jeza je vodja Laboratorija za meritve, majhne skupine, ki pa opravi veliko dela, pomembnega za delovanje najrazličnejših naprav v Talumu.

Za začetek se malo poigrajva s tvojim priimkom Jeza. Se pogosto razjeziš, katere stvari te resnično »razkurijo«?

Priimek sem podedoval po očetu. Jezim pa se tudi ne, vsaj jaz tako mislim.

V Aluminij večkrat prispevaš čudovite fotografije morja, jadrnic. Sta mogoče jadranje in fotografija tvoja strast, hobi?

S fotografijo se ukvarjam že zelo dolgo. Moj prvi fotografski aparat je bil ruski zrcalno-refleksni Zenith s fiksnim 50 mm objektivom, ki sem ga dobil že v osnovni šoli. Vse nastavitve si takrat moral nastaviti ročno, da si dobil dobro fotografijo. V srednji šoli sem stanoval v internatu, kjer sem sodeloval v fotografskem krožku. Kasneje sem zamenjal kar nekaj analognih in digitalnih aparatov. Sedaj imam Pentax DSLR in kar nekaj dodatne opreme. Fotografija je moj hobi poleg jadranja, kjer so nastale tudi nekatere lepe fotografije. Že deveto leto sodelujem kot član posadke najbolj znane ptujske regate »Ptujčanka«. Za jadranje sem navdušil tudi družino in tako poleti preživimo veliko lepih dni na jadraniu med Kornati.

Sodelavci so mi povedali, da se ukvarjaš tudi z elektroniko, radioamaterstvom, celo z letenjem.

Kot diplomirani inženir elektronike se seveda ukvarjam z njo. Elektronika je

»Sem pa eden tistih, ki nasprotujejo socialnim omrežjem in sem pristaš pristnih odnosov.«

tudi moj prvi hobi. Zanimivo je, da sva začela najprej z mojimi hobiji. Po končani srednji šoli sem med počitnicami opravil tudi tečaj in praktično šolanje za jadrnega pilota. V poletnih mesecih sem kar veliko časa preživel na mariborskem letališču. Pozno jeseni, ko bi že lahko delal izpit za jadrnega pilota, pa se je smrtno ponesrečil moj inštruktor letenja. Ob izgubi človeka, ki si mu najbolj zaupal in verjel, sem vse skupaj postavil v kot.

Priznam, da sem iz radovednosti malo »poguglala«, a te nisem našla na nobenem socialnem omrežju. Pričakovala sem namreč, da uporabljaš moderne načine komunikacije, glede na to, da spremljaš tehnične novosti. Kako to?

Uporabljam vse vrste komunikacij, imam še preveč elektronskih naslovov. Sem pa eden tistih, ki nasprotuje-

jo socialnim omrežjem in sem pristaš pristnih odnosov. Sicer je pa to odločitev vsakega posameznika in ni merilo razgledanosti.

Vseh 27 let že delaš na področju zahtevnih meritev v podjetju. Kako so se delo in zahteve v tem času spreminjali?

Čas res hitro mineva. Še vedno pomnim svoje prve dni v takratnem TGA. Začel sem kot mlad inženir v Merilnem laboratoriju, ki ga je vodil gospod Škrinjar. Meritve in merjenje me spremljajo že od pripravništva, saj sem v pripravniški nalogi obdelal problematiko merjenja temperature v žarilni peči za glinico. Svoje znanje elektronike sem uporabil pri servisiranju merilnih instrumentov. Opravljali smo različne meritve temperatur, tlakov, električnih veličin in podobno za potrebe celotne tovarne. Tako sem spoznal celoten proces pridobivanja aluminija. Hitro sem prevzel tudi vzdrževanje kvantometra.

Z leti se je tudi merilno področje popolnoma digitaliziralo. Danes vse glavne fizikalne in električne veličine merimo z digitalnimi instrumenti. V začetku smo meritve spremljali s pisalniki, ki so beležili vse spremembe na papirni trak. Danes uporabljamo digitalne zapisovalnike, ki shranjujejo podatke na digitalni medij. Potem je tudi obdelava podatkov hitrejša in preglednejša.

Kaj so glavna področja dela laboratorija za meritve?

Bom kar naštel: kontrola meril, servis spektroskopskih instrumentov v DE Kontrola kakovosti, nadzor nad plin-

skimi postajami, izvajanje električnih in fizikalnih meritev v Talumu, izvajanje meritev na visokonapetostnih napravah (izolacije, zaščite ...), meritve z infrardečo kamero ter skrb za stacionarno in mobilno telefonijo.

»Z našim delom in znanjem, ki ga imamo, smo znani tudi zunaj naše ograde. Naše storitve kontrole meril že uporablja več podjetij v bližnji okolici.«

Kateri so trenutno največji izzivi pri delu?

Trenutno posodabljam program za vodenje evidence meril. Tudi na področju telefonije imamo ponudbo za nadgradnjo telekomunikacijskega sistema. S tem bi omogočili uporabo nove opreme, funkcij in storitev.

Ali bi Laboratorij za meritve svoje storitve lahko prodajal na trgu in kaj bi bilo za to treba storiti?

Z našim delom in znanjem, ki ga imamo, smo znani tudi zunaj naše

»Pred kratkim sem opravil zelo pomemben izpit za termografijo. V Sloveniji ima ta evropski certifikat samo okrog 10 ljudi.«

»Največji kapital Laboratorija za meritve je široko znanje vseh zaposlenih na področju kalibracij, meritev in preizkušanja.«

ograje. Naše storitve kontrole meril že uporablja več podjetij v bližnji okolici. Letos smo začeli intenzivneje tržiti preglede z infrardečo kamero, saj imamo pridobljen certifikat za ocenjevanje in izvajanje infrardečih meritev. Cenovno smo primerljivi in tudi konkurenčni.

Za večjo prepoznavnost pa potrebujemo samo marketinško in medijsko podporo.

Bil si glavni pobudnik pri oblikovanju vaše muzejske zbirke meril. Koliko meril ste rešili, kako zbirko dopolnjujete, vzdržujete?

Tudi najdaljše potovanje se začne s prvim korakom. Začel sem z zrcalnim galvanometrom, potem pa so se instrumenti kar vrstili. Sedaj se je nabralo že okrog 100 različnih instrumentov in naprav.

Katero merilo je najstarejše, ki ga imamo v Talumu, in katero je najstarejše še delujoče merilo?

V naši vitrini je tudi multimeter, imenovan Tovameter. Instrument je v zbirko

prispeval Herman Škrinjar, nekdanji vodja Merilnega laboratorija. To merilo je po vsaj meni znanih podatkih najstarejše. Podobne instrumente so izdelovali okrog leta 1944 v Københavnu na Danskem. Instrument je še v odličnem stanju in deluje.

Katera so najsodobnejša merila, naprave, ki jih uporabljamo? Katere bi si želeli še imeti?

Na področju kalibracij električnih meril imamo sodoben univerzalni kalibrator Fluke 5500A in laboratorijski multimeter Fluke 8508A, za tlačna stikala in manometre pa kalibrator Wika CPC8000 ...

Želimo si, da bi nekatere dotrajane instrumente nadomestili z novimi. Analizator omrežja je na primer star že deset let in po karakteristikah ne zadošča za natančne meritve omrežij. Potrebovali bi tudi še eno infrardečo kamero z večjo ločljivostjo. S takšno opremo bi laže nastopali na trgu.

Na področju kalibracij je razvoj novih kalibratorjev in merilne opreme zelo hiter. Če bi želeli imeti najsodobnejšo

opremo, bi morali veliko več vlagati. Če imaš znanje, lahko tudi z obstoječo opremo opraviš veliko. Največji kapital Laboratorija za meritve je široko znanje vseh zaposlenih na področju kalibracij, meritev in preizkušanja. Zato se vedno splača investirati v znanje ljudi. V Laboratoriju za meritve delamo trenutno trije, za nemoteno delo pa pričakujemo, da se nam vrne sodelavec, ki je začasno premeščen v drugo DE.

Predvidevam, da se je pri tvojem delu vedno znova treba izpopolnjevati, izobraževati. Na katerih področjih?

To so specialna področja stroke in vodenja oddelka, pa tudi področje kalibracij, servisnih znanj na spektroskopskih instrumentih, torej na kvantometru, brez katerega si proizvodnje ne znamo predstavljati (meri kemično sestavo aluminija). Pomemben je seminar o infrardeči termografiji. Pred kratkim sem opravil zelo pomemben izpit za termografijo. V Sloveniji ima ta evropski certifikat samo okrog 10 ljudi.

Že vsa leta si interni presojevalec. Čemu pri presojah posvečaš največ pozornosti?

Sem presojevalec za ISO 9001 od leta 1994, za ISO 14001 od leta 2000 in za OHSAS 18001 od leta 2005.

V začetku sem iskal pomanjkljivosti predvsem pri dokumentaciji, kasneje pa sem se osredotočil na uporabo pravil in navodil. Rad pogledam delavnice in objekte, kjer se dela, saj se edino tako vidi, kako sistem živi in napreduje. V svojih poročilih rad pohvalim stvari, ki dobro delujejo. Sedaj je sistem interne presoje že utečen in te ljudje ne gledajo več kot nekoga, ki jim bo iskal napake, ampak pomagal postati boljši.

Kaj pričakuješ od predvidene reorganizacije Taluma?

Pričakujemo izboljšanje trenutnega nezavidljivega stanja. Upam, da bo Talum spet postal vodilno podjetje v regiji.x

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta, dedija, brata in strica

Adolfa Kosija,
dolgoletnega vodje proizvodnje aluminija,

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, pevcem, bivšim sodelavcem, godbeniku za odigrano Tišino in vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, nam pisno ali ustno izrazili sožalje in nam podarili cvetje in sveče.

Vsi njegovi

Tudi varnostniki smo se soočili z recesijo

BORIS KUHAR

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Tako kot vse enote v okviru družbe Talum, d. d., se je tudi družba Vargas-Al znašla v situaciji, ki zahteva intenzivnejše delo pri zagotavljanju kakovosti in čim večjo tržno prisotnost zunaj ograje Taluma.

V oddelku za fizično-tehnično varovanje smo z intenzivnejšimi aktivnostmi začeli že leta 2008. Doslej smo realizirali naslednje zastavljene cilje:

- Za boljše prepoznavnost smo izdelali internetno stran družbe in poskrbeli za zamenjavo dotrajanih nalepk in tabel za naša varovana območja, prav zdaj pa pripravljamo dodatno reklamno gradivo. Svoje dejavnosti smo oglaševali tudi v različnih medijih (Radio Tednik Ptuj, KTV Ptuj).
- Pridobili smo več pogodbenih strank in povečali pogodbene obveznosti nekaterih naših partnerjev, oboje s pomočjo priložnosti, ki nam jo omogoča status invalidskega podjetja.
- Vzpostavili smo sledenje intervencijskih vozil prek GPS-a in uvedli sistem registracije obhodov. Naš namen pri tem je zagotavljanje izvajanja pogodbenih obveznosti.
- Spomladi 2009 smo nabavili brezžični protivlomni alarmni sistem, ki ga svojim strankam izposojamo za začasno varovanje stanovanj, hiš, vikendov, gradbišč v času njihove odsotnosti (poletni dopust, potovanje, prireditve in praznovanje družin-

skih praznikov ...). Tak sistem se vzpostavi brez inštalacijskih posegov, potreben je le priklop centrale na električno napajanje. Brezžični senzorji se brez dodatnih posegov ali poškodb namestijo po prostorih, sistem pa se prek GSM-vmesnika poveže z našim varnostno-nadzornim centrom. Na tak način se nato zagotavlja 24-urno sprejemanje alarmnih signalov in takojšnje ukrepanje varnostnikov interventov na varovanem objektu v primeru alarma. Za vklop in izklop sistema prejme stranka le daljinski upravljalnik. Investicija se je pokazala kot dobra, ker smo tako našim strankam lahko ponudili ugodnejšo alternativo varovanja, saj smo se zaradi uvedenega 36-urnega delovnika, velikega števila dopustov in bolniških odsotnosti soočali s kadrovskimi težavami.

- Uvedeno je bilo obdobjo izobraževanje varnostnikov in posebej izobraževanje operaterjev varnostno-nadzornega centra.
- Zaradi poenotenja in doslednosti pri izvajanju varovanja smo za posamezna delovna mesta pripravili navodila, izdelali načrt varovanja za tri večje naše stranke ter aktivno sodelovali pri izvedbi načrta varovanja za družbo Talum, d. d.
- Navezali smo stike z dvema varnostnima službama, ki sta organizirani na podoben način kot naša (hčerinski družbi priznanih slovenskih podjetij). Sodelovanje ocenjujemo kot uspešno, saj smo v stikih vsak dan in izmenjujemo mnenja, dobre prakse in druge informacije s področja varovanja.

Varnostniki Janko Cimerman, Milan Job, Stojan Dajko

Zavedamo se, da vseh zadanih ciljev ne bi mogli doseči brez dobrega kadra. Z razumevanjem zaposlenih in vztrajnostjo smo dosegli, da smo storitve kljub težavam opravljali kakovostno in dosledno. Za dobro delo smo varnostnike pohvalili, v primeru napak pa smo jih nanje opozarjali, da bi jih odpravili ali zmanjšali.

Z realizacijo zgoraj navedenih ciljev smo v oddelku FTV pripomogli, da se je delež prihodkov družbe na trgu povečal za približno 10 odstotkov, in

sicer na 38 odstotkov v primerjavi z deležem Taluma. Odprte imamo nekatere projekte, ki nam bodo omogočili, da bomo delež na trgu še povečali ter tako iz težkih časov prišli še boljši in močnejši. Naše osnovno vodilo torej je, biti čim bolj konkurenčen po kakovosti in po ceni, in to tako za Talum s hčerinskimi podjetji kot za druge stranke. S skupnimi prizadevanji bomo tako skupaj na »*valu lahkote prihodnosti*«.x

Lunarni Rover: »Do Lune in nazaj«

ALEKSANDRA JELUŠIČ

FOTO: [HTTP://WWW.GEO.UTEP.EDU/PUB/LGTC/IMAGES/LM.JPG](http://www.geo.utep.edu/pub/igtc/images/lm.jpg)

Verjetno večina lastnikov pregrešno dragih igračk na štirih kolesih živi v zmoti, saj so prepričani, da vozijo najdražje stvarce, ki jih je na trg lansirala avtomobilska industrija. Pa se motijo. Nasa je za svoja štiri vozila – tri so se sprehodila po Lunini površini – odštela kar 38 milijonov dolarjev. Če vam prišepnemo, da so bila vozila izdelana iz aluminija, potem lahko s ponosom trdimo, da smo bili tudi na Luni.

Zamisel o vozilu, s katerim bi lahko raziskali druge planete, še zdaleč ni novodobna sanjarija. S to idejo se je leta 1901 spogledoval že poljski pisec in vizionar Jerzy Zulawsky, verjetno pa se je marsikdo v svojem otroštvu in še kasneje oziral v nebo in sanjal o adrenalinski vožnji po kraterjih vesoljske divjine. To je bil razlog, da je Nasa v začetku šestdesetih let prejšnjega stoletja sklicala svoje strokovnjake in jim v roke položila zahteven projekt izdelave lunarnega vozila. Nemški profesor Wernher von Braun je predstavil zamisel o lunarnem avtomobilu, ki ga je ustvaril v projektu Lunar Rover Vehicle. Pri omenjenem projektu se je zapletlo že na samem začetku, in sicer pri imenu. Iz angleškega Sollihula je Wernher prejel ostro pismo, v katerem je pisalo, da so besede Rover in Land Rover zaščitene. Kasneje se je podjetju Rover le posvetilo, da ne bodo nikoli izdelovali vesoljskih plovil in da ime ni konkurenčna grožnja, temveč dobra reklama, tako da so celo prosili Naso, naj plovilo poimenuje Lunar Rover. Na Nasin razpis za izdelavo lunarnega modula se je prijavilo kar 29 podjetij in 28. oktobra 1969 je bil znan zmagovalec razpisa: Boeing Co., ki je za Naso izdelal štiri lunarna vozila. Tri

izmed njih so dosegla Lunino površje in po njej tudi vozila, eno pa so razstavili na inštitutu Smithsonian. Boeing je moral svoj projekt končati v pičlih sedemnajstih mesecih, kar je bil prav špartansko odmerjen čas glede na to, da je razvoj vozila trajal kar tri leta. Zaradi časovne stiske se je Boeing odločil za sodelovanje z oddelkom General Motorsa Delco Electronics Division. Pri izdelavi avtomobila se so morali podrediti povsem novim zakonitostim, ki jih na našem planetu ne poznamo. Temperature na Luni

nihajo od minus 240 do plus 130 stopinj Celzija. Gravitacija znaša le šestino Zemljine, neznanka pa je bila tudi sama površina Lune. Kljub vsem naštetim oviram so projekt uspešno realizirali. Lunarni rover je bil izdelan iz aluminija. S tem so dosegli nizko težo vozila. Z vso opremo je tehtalo 200 kilogramov, kar je precej manj od koncepta Grumman Aircraft Engineering Co., ki je zasnoval 3 tone težko vozilo. Pogon je bil sestavljen iz dveh 36 voltnih srebro-cinkovih akumulatorjev, ki sta dajala dovolj električne energije za napajanje 0,25-kilovatnih elektromotorjev, nameščenih v vsakem kolesu posebej, tako da je vsak akumulator poganjal svoje kolo. Zanimiva je bila tudi rešitev v zvezi s pnevmatikami, ki so jih zamenjali z ročno pletenimi kovinskimi trakovi. Pri izdelavi teh nenavadnih pnevmatik je sodeloval Dunlop. Rover je zaradi svojih izjemnih vozni lastnosti lahko premagal 35-stopinjski klanec. Predvideni radij vozila je bil 60 kilometrov pri povprečni hitrosti 15 kilometrov na uro. Astronavt Eugene Carnar je v zad-

nji misiji na Luni celo postavil rekord, saj je rover dosegel hitrost 17 kilometrov na uro.

Zgodovina lunarnega roverja se je začela pisati 26. julija 1971, saj je Nasa tega dne v vesolje izstrelila raketo Apollo 15 in z njo svoje prvo lunarno vozilo. Apollu 15 sta sledila še Apollo 16 in Apollo 17 kot zadnji rover, ki je dosegel Luno.

Lunarna vozila so na Luni prevozila 90,4 kilometra in z njihovo pomočjo so člani posadk pripeljali do raketoplanov kar 283,54 kilograma različnih vzorcev Mesečevega kamenja. Naj še omenimo, da je Nasa za vsak prevoženi kilometer na Luni porabila 420.353 dolarjev državnega proračuna. Če je Armstrong pri prvem stiku z Lunino površino rekel, da je to majhen korak za človeka in velik za človeštvo, potem bi sama dodala, da je bilo lunarno plovilo neznan potep po vesolju in velikanski finančni zalogaj za proračun Zemljanov. Še vedno mislite, da imate najdražjo igračko na svetu? Morda na Zemlji, nikakor pa ne v vesolju. x

Galerija »Tovarna umetnosti«

Razstava umetnin iz Talumove zbirke

DARKO FERLINC
FOTO: SRDAN MOHORIČ

V sklopu otvoritvenih prireditev 6. glasbenega sejma v Majšperku, ki ga vsako leto organizira Albin Promotion, se je v Tovarni umetnosti – tako se imenuje galerija, ki je nastala v hali nekdanje tekstilne tovarne v Majšperku – smo v četrtek, 6. maja, odprli razstavo umetnin iz Talumove umetniške zbirke. Razstava je nastala po izboru in postavitvi Dušana Fišerja, ki strokovno in umetniško skrbi za razstavno dejavnost v Tovarni umetnosti in je tam pripravil že nekaj uspešnih razstav. V zelo veliki, na novo urejeni in za razstave zelo primerni dvorani smo lahko predstavili dela, ki jih v kakih drugih galerijah ne bi mogli. Talum namreč nima prostorov, v katerih bi lahko visela dela izjemno velikih dimenzij. V tej dvorani pa pridejo popolnoma do izraza in lahko pokažejo vso svojo veličino. Gre predvsem za sliko Aleksija Kobala *Litostrojska katedrala*, ki smo jo pokazali prvič, odkar je v Talumovi zbirki. Slika je pritegnila neverjetno zanimanje obiskovalcev razstave. Pa seveda slika Dušana Kirbiša z naslovom *Vrata*

pekla, ki je po dimenzijah največja, ki jo hranimo v zbirki. Tudi slika Dušana Fišerja *Enigma – mentalne strukture prostora* je taka, da zahteva veliko prostora. Slika je nekoč že visela v avli Talumove upravne zgradbe kot vodilna v prostoru. Ne gre pa seveda pozabiti dela z naslovom *Istra* norveškega slikarja Arveja Hoviga. Na žalost že pokojni slikar je nekaj časa živel tudi na Ptujju. Umetnine, ki smo jih predstavili, so shranjene v depojih in jih lahko bolj redko vidimo. Razstavljene pa so tudi take – predvsem manjših formatov –, ki smo jih tako rekoč sneli s sten naših hodnikov, pisarn in drugih delovnih prostorov. Na odprtju razstave so obiskovalce pozdravili dr. Darinka Fakin, županja občine Majšperk, Milan Vinkler, direktor družbe Albin Promotion, in mag. Danilo Toplek, predsednik Uprave Taluma, ki je razstavo tudi odprl. O pomenu Talumove zbirke je govorila umetnostna zgodovinarica in profesorica na mariborski filozofski fakulteti dr. Marjeta Ciglencečki, ki je dela tudi predstavila.

Aluminij, številka 5, maj 2010

spada zbirka med največje in najkakovostnejše v Sloveniji.

Tovarna umetnosti, galerija torej, je prostor, ki je, bi lahko rekli, narejen za predstavljanje umetniških del. In to prostor sredi Haloz, v katerem so doslej razstavljali umetniki, ki spadajo v vrh slovenskega likovnega ustvarjanja. Upamo lahko samo, da se bo galerija »prijela«, da bo kakovost razstav ostala na taki ravni kot do sedaj in da to ne bo spet le spodleteli projekt, za katerega bodo ugotovili, da se ne izplača. Že samo dejstvo, da lahko sredi Haloz občudujemo vrhunske umetnine, mora voditi lastnike, da vztrajajo. Menim, da je ob sodelovanju občine Majšperk in nekaj zanesenjakov, ki so pripravljene strokovno in fizično pomagati pri postavljanju razstav, to možno. Mogoče pa se bodo našli tudi donatorji in sponzorji, ki bodo pripravljene to dejavnost tudi finančno podpreti.x

Veliko je bilo že povedanega in tudi zapisanega o Talumovi umetniški zbirki. Prav gotovo pa še vedno velja, da

TEKMOVANJE

Haloška kisl juha

DARKO FERLINC
FOTO: SRDAN MOHORIČ

V nedeljo, 9. maja 2010, dopoldan je prav tako v sklopu 6. glasbenega sejma potekalo tekmovanje v kuhanju haloške kisle juhe. Udeležili so se ga seveda tudi »naši«, predvsem člani kolektiva restavracije Pan. Našo ekipo so sestavljali Danica Gonza kot glavna kuharica, Duška Kovačević, Slavko Krajnc in vodja družbe Vital Mirko Veselič. Slednji je – bolj kot kuhal –

po prireditvenem šotoru promoviral restavracijo Pan. Izkoristiti je pač treba vsako priložnost.

Med dvanajstimi ekipami je naša dosegla 6. mesto. Zlato sredino torej. Za začetek ni slabo. Drugo leto bodo seveda boljši. In predvsem je boljše, če s 6. mesta priležeš na 3., kot pa da s 3. padeš na 6.x

Mirko Veselič, Danica Gonza, Duška Kovačević in Slavko Krajnc

Fotografije meseca

Sveta trojica. Foto: Miran Jeza.

Divja orhideja ali kukavičnik. Foto: Lilijana Ditrih.

Večna ljubezen na Donački gori. Foto: Marjan Strašek.

Cvetoča Velika planina. Foto: Stanko Jus.

Licenca za objemanje

ALEKSANDRA JELUŠIČ
FOTO: ALEKSANDRA JELUŠIČ

Potrebujemo štiri objeme na dan za preživetje, osem za normalno življenje in dvanajst objemov na dan za rast. (Virginia Satir)

Kapitalistični način razmišljanja v naše okolje vztrajno, čisto po prstkih in skrivoma infiltrira nov način razmišljanja, ki časti profit. Ničesar ne naredite brez preračunljivosti in profita. Če vaša enačba $1 + 1 = 2$, potem je nesmiselno, da kaj počnete, ker ni profitno. A če se ozrem okoli sebe, si upam korajžno trditi, da že čutim piš novega vetra, ki se rojeva v skritih prekatih človeških src. Ta piš topline je spoznanje, da je treba v tej čustveni matematiki nekaj spremeniti, saj čustva vendar ne poznajo profita. Ravno nasprotno. Profit v čustveni

matematiki dolgoročno prinaša veliko recesijo srca, ki se kaže v kroničnem pomanjkanju in izstradanosti dotikov, bližine, razumevanja, sočutja in navsezadnje objema. Že ves dan poskušam najti definicijo objema, pa se mi zdi, da bi bilo krivično, saj ima vendar vsak človek svojo definicijo. Pa vendar si upam trditi, da je matematična formula objema enaka $1 + 1 = ()$; $() = \text{objem}$, kar je $>$ od vsega, kar poznamo.

Akcija z naslovom Objemimo svet še zdaleč ni moja pogruntavščina, saj jo že več let zelo uspešno izvajajo na mestnih ulicah po svetu. Prostovoljci podarjajo svoj objem v zameno za začudenje, nasmeh, presenečenje in predvsem zase. Zavedati se moramo, da objema nikoli ne podarjamo drugim, temveč vedno samemu sebi. S tem ko objamemo sočloveka, dovolimo, da nas objame. Gre za topel in povsem prvobiten človeški refleks: tisti trenutek, ko nas kdo objame, reagiramo z objemom. In zakaj je objem tako poseben?

Ko nekoga objamemo, se dotaknemo njegovega srca in lahko prisluhnemo njegovemu utripu. Ko objamemo sočloveka, razbijemo navidezni osebni

prostor, s katerim smo zgradili zidove okoli naših življenj. Objem je vedno zastoj in ni podvržen inflaciji in recesiji. Objema ne moremo izgubiti, zapraviti, ne morejo nam ga ukrasti in izsiliti. Če to storijo, objem izgubi svoj čar in pomen. Objem je najcenejše in najlepše darilo, ki si ga lahko podarimo. Objem vedno osreči najmanj dva in človek je ustvarjen za dvojino. Rekli boste, da tudi ena sama violina lepo zveni, a zamislite si, kako žalostno bi zveneli Vivaldijevi Štirje letni časi brez pompoznega orkestra prepletajočih se instrumentov. Objem je imun na barvo kože, starost, versko in politično prepričanje ... Podari ga lahko vsak in vsak ga lahko sprejme. Objem je neskončno sladek, pa ne redi, vroč, pa se ne boste opekli. Je povsem naraven vir, skozi katerega steče pozitivna energija, in nikoli ne onesnažuje okolja. Objem je čaroben, neponovljiv, unikaten in dela čudeže. Objem je ključ, ki odpre vsako, še tako kamnito srce. Z objemom je lažje zaspati in se

lepše zbuditi. Objem spreminja svet, tako kot en sam zamah metuljevega krila lahko spremeni prihodnost. Objem je vir zdravja, saj razpolovi naše težave, ki so erozija, ki spodjeda temelje naših teles in duše. Pravijo, da ima vsaka stvar pozitivne in negativne lastnosti. Kakšne so negativne lastnosti objema? Ali sploh obstajajo? Morda je stvar samo v interpretaciji. Nekaj, kar je za nekoga nesreča, je za drugega sreča, a zdi se, kot da bi bil objem sinonim za srečo, ljubezen in sočutje.

Kaj še čakamo? Objemimo svet! Morda je naš objem premajhen, da bi lahko objeli ves planet. A če ga podarim tebi in ga ti podariš drugemu in ga drugi podari tretjemu in tretji četrtemu, potem lahko skupaj objamemo svet ... En sam objem lahko raztopi snežinke, ki naletavajo na naša srca ... Če ste prebrali do konca, potem ste si pravkar pridobili licenco za objem. En, dva, tri, na vrsti si ti ... Naj se objemanje začne! Uživate!x

PROSTI ČAS

Zbiratelj

DARKO FERLINC
FOTO: SRDAN MOHORIČ

Leta 2008 smo v novembrski številki Aluminija objavili reportažo z naslovom »Zbiram, torej sem«. V njej smo govorili o zbiratelju militarij – predmetov, uniform, orožja, dokumentov, fotografij, skratka vsega, kar je

povezano z vojaštvom, vojskami ali vojniki. Govorili smo o našem sodelavcu iz DE Ulitki Draganu Kokotu s Svetinj v Slovenskih goricah. Devetega maja letos smo ga ponovno obiskali na srečanju zbirateljev takih in podobnih predmetov. Na srečanju so si zbiratelji ogledovali razstavljen primerke, predvsem orožje, in zamenjevali posamezne predmete. Draganov muzej militarij je še večji, zbirka še obsežnejša. V reportaži smo tam nekje na koncu zapisali: »Vsaka čast.« In to velja še naprej.x

Draganov muzej vojaške opreme

25. maj

DARKO FERLINC

FOTO: [HTTP://UPLOAD.WIKIMEDIA.ORG/WIKIPEDIA/COMMONS/5/5E/BIRTH_HOUSE_OF_JOSIP_BROZ_TITO.JPG](http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/5E/BIRTH_HOUSE_OF_JOSIP_BROZ_TITO.JPG)

Tovariš Tito, maršal naše nekdanje skupne države Jugoslavije in njen doživljenjski predsednik, je umrl maja pred 30 leti. In tudi rodil se je maja, vsaj tako pravijo, pred 118 leti. Zato je maj vsako leto najprimernejši mesec za različne razprave o tem, kaj in kdo je bil Tito v resnici. In po tridesetih letih imamo v Sloveniji še vedno vsak svojo resnico o njem, tudi tisti, ki so se rodili, ko ga že zdavnaj ni bilo več. Po drugi strani pa je maj mesec, ki ponuja priložnosti za obiske. In 25. maja se gre na primer v Beograd v Hišo cvetja. Ali pa v Kumrovec, v Titovo rojstno vas. Največ jih pride tja prav iz Slovenije. Tudi iz Taluma jih gre veliko. Letos tudi. Eni s kolesi, drugi celo peš. Sam bi tudi šel. Z veseljem. Pa se ne počutim dovolj močnega, da bi premagal tiste hribe do Kumrovca.

V maju torej razpravljamo o Titu. Najpogostejši naslov takih razprav je: »Tito – heroj ali zločinec«. In potem sta na ekranih ponavadi dve skupini, obrnjeni druga proti drugi, ker sta seveda vsaka na svojem bregu resnice o Titu. In v obeh skupinah so zgodovinarji in politiki. Partizani in domobranci. Vmes pa kaka anketa med prebivalci ljubljanskih ulic, včasih pa celo mariborskih.

Vsak od nas, ki smo še iz tistih časov, se Tita spominja po svoje. In ti spomini gredo vse do osnovne šole, za vrtec pa se sam ne spomnim natančno. Ampak zagotovo smo že takrat vedeli

Kumrovec je vas in istoimenska občina v Krapinsko-Zagorski županiji na Hrvaškem. Leži v obmejnem pasu s Slovenijo ob reki Sotli. Kumrovec je najbolj poznan kot rojstni kraj predsednika Jugoslavije, Josipa Broza Tita (1892–1980). Po podatkih iz leta 2001 ima občina Kumrovec 1854 prebivalcev, vas pa le 304 prebivalce.

Glavna turistična zanimivost vasi je etnološki muzej Staro selo z restavriranimi vaškimi hišami, zgrajenimi konec 19. stoletja. Rekonstrukcija in redecoracija štiridesetih hiš in drugih kmetijskih objektov se je začela leta 1977.

Titova rojstna hiša, zgrajena leta 1860 kot prva z zidaki pozidana hiša v Kumrovcu, je od leta 1953 Muzej maršala Tita. Pred njo stoji njegov bronasti kip, delo Antuna Augustinčiča (1900–1979).

za tovariša Tita. Prvo, kar mi ta hip pade na misel, je pesmica o Titu, ki smo se jo učili v osnovni šoli: »Kar bilo je pod pepelom, v naših srcih plaho skrito, v svetel plamen je zanel naš tovariš Tito, Tito«. Še melodijo znam na pamet. In ob vseh tistih razpravah, ko eni Tita zagovarjajo, drugi pa bi ga utopili v žlici vode, se seveda tudi jaz dokaj glasno pred televizijo, doma na kavču, pridružujem razpravi. In tudi sam iščem odgovore ali opravičila. In na koncu je moje

mnenje vedno podobno »glasu ljudstva«. Po opravljeni anketi na ulicah ali po telefonskih klicih vedno prevlada mnenje, da je bil Tito heroj in ne zločinec.

Danes nekateri govorijo, kako so nas nekoč naganjali na ulice z zastavicami v roki, da smo potem mahal z njimi, tako da je bilo videti, kako smo vsi veseli. Meni se je to zgodilo, ko je v Maribor prišel predsednik države Mali iz Afrike. To je bilo v kakem 3. razredu osnovne šole. Že zdavnaj sem pozabil njegovo ime. Vem samo, da je bil črn kot noč. In smo šli. Na Ptujsko cesto. Dobili smo zastavice. In ko je velika črna limuzina z odprto streho peljala mimo, smo mahal črnemu predsedniku. On pa se je smejal in mahal nam.

vratil. V pullmanu. Bil je že mrak, ko se je kolona pripeljala mimo. Tito je sedel na zadnjem sedežu. Prvič v življenju sem ga imel priliko videti v živo. No, ja, pa tudi zadnjič. Mercedes ni imel odprte strehe in Tito ni stal v njem in nam mahal. Mahal sicer je, vendar sem v trenutku, ko je limuzina peljala mimo mene, videl le njegovo roko. Razočaranje.

Takrat so govorili, da si Tito po Mariboru ne upa voziti v odprtem avtomobilu. Baje se je bal atentata. Maribor je bil namreč zadnje veliko mesto v Jugoslaviji pred avstrijsko mejo. Le 16 kilometrov je do Šentilja. In to je bila seveda takrat tudi meja z Zahodno Evropo. In vsi, ki so hoteli bežati čez mejo, so prišli v Maribor.

Ampak meni se to ni zdelo nič narobe. Ni bilo pouka, bili smo lepo na svežem zraku, videli smo velike limuzine, ki so bile takrat zelo redke, in še zastavico smo lahko nesli domov. Več ko je bilo takih dogodkov, bolje je bilo. Za nas otroke in za »tršice«.

Nekoč pa je v Maribor prišel sam predsednik Tito (mimogrede, mi smo vedno rekli »precdnik«). Takrat smo ga čakali na njegovi cesti, na Titovi cesti v Mariboru. Cilj njegove poti je bil hotel Slavija, takrat najboljši hotel v Mariboru. In spet so pripeljale limuzine. Tito je sedel v tistem svojem velikem črnem mercedesu s šestimi

No, skoraj vsi. In taki, ki so hoteli bežati, so pač bili potencialni kandidati za atentatorje. Bili pa so tudi taki, ki so se preko Maribora iz Evrop vračali v Jugoslavijo. Pa se res spominjam, da so po Mariboru takrat vedno lovili neke ustaše. Eden se je baje celo skrival v Stražunskem gozdu, tam, kjer smo se mi kot otroci preganjali.

In potem smo tekli pred vhod hotela Slavija. Spomnim se le velike gneče, ki je nastala v avli recepcije in pred vhodom v hotel. In prišel je tovariš Tito s spremstvom. Začel se je rokovati z ljudmi. Vsi smo stegovali roke proti njemu. Kar naenkrat je bilo v

»Tito je dvakrat obiskal tovarno. Prvič je prišel v Strnišče 5. septembra 1947, potem ko je 20. januarja 1947 podpisal odlok (»rešenje«) o ustanovitvi Tovarne glinice in aluminija Strnišče. Drugič je prišel v tovarno 20. avgusta 1958.«

zraku, meni se je zdelo, na stotine rok. Zraven mene je stal moj sošolec in prijatelj z ulice Milan. Tudi on je stegnil roko. In tovariš Tito mu je segel vanjo. Potem je nekaj rok preskočil in nadaljeval. Seveda je bila med njimi tudi moja. Ej, ni mi dal roke. Spet razočaranje. Milan se je lahko potem celo življenje hvalil, da mu je Tito dal roko.

Od tam je šel Tito na balkon hotela in nas pozdravil. Nimam pojma, kaj je govoril. Bil sem pa malo jezen na njega.

Udeležil sem se tudi množične telovadbe na stadionu Ljudski vrt. Tovariš za telovadbo me je vzel v ekipo za nastop ob Titovem rojstnem dnevu. Celo vodil sem našo skupinico

pripeljal svojo četico v garderobe. Naš tovariš za telovadbo je to opazil, ampak mislim, da drugi pri vsej tisti gneči niso vedeli, za kaj gre. Vseeno smo tisto leto vsi dobili petke iz telovadbe.

Tudi v Talumu (takrat še v TGA) smo gostili Titovo štafeto. Spomnim se, da sem pripravljajl oder. Na veliko belo rjuho sem narisal (prekopiral) Titov portret. Še sedaj imam v predalu negativ te slike. Parole pa sem si vedno nekje sposodil. Taka je bila pač moda. Titova slika in parola. Na primer: Tito – misel – beseda – delanje. Ostroumno. Bili smo zelo mladi in bilo nam je »fajn«.

Tito je dvakrat obiskal tovarno. Prvič je prišel v Strnišče 5. septembra 1947,

Bosne. Na malem črno-belem televizorju je bila le črta. Ni bilo programa. Videti je bilo, kot da je televizor crknil. No, potem pa se je le oglasil Tomaž Terček s svojim pogrebnim glasom in povedal, da je umrl tovariš Tito. Terček je potem tudi komentiral televizijski prenos prevoza mrtvega tovariša Tita z Modrim vlakom iz Ljubljane v Beograd.

In minilo je malo več kot 10 let od njegove smrti, ko je Jugoslavija razpadla. Slovenija je postala samostojna država. Uresničile so se tisočletne sanje našega naroda. Danes, po skoraj dvajsetih letih samostojnosti, pa se zdi, da nekateri še kar naprej sanjajo. Mogoče bomo čez deset let dobili novo himno. Tisto Ota Pestnerja na

dečkov. Vsi smo v rokah držali dolgo palico in z njo vadili neke like. Skoraj celo pomlad. V telovadnici »na suho«. Šele proti koncu smo vadili ob glasbi. Dobili smo vsi enake drese. In na nastopu se nas je zbralo toliko, da smo prekrili travo nogometnega igrišča. Do takrat sem jo gledal le s stopnic na kaki tekmi. Bili so dečki iz vseh mariborskih osnovnih šol. Točko smo kar dobro izpeljali. Edino jaz sem na koncu »zajebal«. Moral bi dvigniti palico, na koncu katere je visela zastavica, in za mano bi morali vsi »moji« lepo steči z igrišča. Jaz pa sem malo spremenil smer in po drugi poti

potem ko je 20. januarja 1947 podpisal odlok (»rešenje«) o ustanovitvi Tovarne glinice in aluminija Strnišče. Drugič je prišel v tovarno 20. avgusta 1958. Anekdota pravi, da jo je tudi dokaj hitro in jezen zapustil. Ko je namreč prišel v halo A, ni tam videl nobenega delavca. Takratno vodstvo je delavce poskrilo kod ve kam. Najbrž niso želeli, da bi jih predsednik videl. Takrat še niso imeli takih delovnih oblek, tudi ne čelad in ne čevljev. Delali so predvsem v svojih oblekah in na delo pač ne prideš v najboljši obleki. Leta 1980, 4. maja, pa je Tito umrl. Tisto nedeljo smo ravno prišli iz

primer: »Sanjam že trideset let ...« Kar se pa tovariša Tita tiče, naj se vsak sam odloči in ga pospravi v predal, ki mu ustreza. Sam zase vem, v katerem predalu ga imam. Zame je bil »kul«. Pa ne samo zame. To dokazuje vedno večje število obiskovalcev tako v Kumrovcu kot v Beogradu.^x

Majski dogodki

FOTO: SRDAN MOHORIČ

Seznam sodelavcev, ki bodo v sezoni 2010 letovali v Nerezinah in Červarju v sezoni 2010

Nerezine		Anton Plajnshek	Izparilniki	12. 7. 2010	
21. 6. 2010		2. 8. 2010		Dušan Mikl	Revital
Ivan Bezjak	Rondelice	Aleksander Koser	Nabava	Emil Kirbiš	Promet
Vera Vreže	Upokojenka	Darko Horvat	Vzdrževanje	Alojz Steiner	KK
Davor Pečnik	Ulitki	Alojz Magdič	Elektrolize	Maja Dolničar	Ulitki
Gregor Zečevič	Marketing	Srečko Cajnko	Rondelice	19. 7. 2010	
Daniel Bezjak	Vzdrževanje	Darjan Trafela	Rondelice	Gorazd Fjšer	Ulitki
28. 6. 2010		9. 8. 2010		Zvonko Štopfer	Gnetne zlitine
Antun Ivančič	Energetika	Zdenka Marinič	Revital	Ivan Cajnko	Promet
Boris Kuhar	Vargas-Al	Miroslav Dobič	Vzdrževanje	Franc Veselič	Izparilniki
Milan Jerebič	Rondelice	Daniilo Muzek	Vzdrževanje	26. 7. 2010	
Feliks Kodrič	Nabava	Silvo Predikaka	Rondelice	Janez Kozoderc	Elektrolize
Daniel Črešnik	Vzdrževanje	Davorin Muzek	Ulitki	Janez Fajfarič	Rondelice
5. 7. 2010		16. 8. 2010		Bojan Ornik	Rondelice
Matija Kouter	Vzdrževanje	Damjan Kaučević	Anode	Anton Korže	Promet
Romanca Ivančič	Marketing	Milan Horvat	Vzdrževanje	2. 8. 2010	
Srečko Kondrič	Anode	Zlatko Marin	Gnetne zlitine	Jožef Pišek	Elektrolize
Jože Turk	Vzdrževanje	Janez Šilak	Gnetne Zlitine	Kristjan Mlakar	Rondelice
Zdenko Lazar	Vargas-Al	Daniilo Majcen	Energetika	Albin Avguštin	Vzdrževanje
12. 7. 2010		23. 8. 2010		Andrej Petrovič	Izparilniki
Olga Lendero	Vital	Natalija Klemenčič-Vuk	Nabava	9. 8. 2010	
Rudi Bogdan	Vzdrževanje	Dušan Skledar	Organizacija	Daniel Valenko	Revital
Slavko Vek	Vzdrževanje	Slavko Kirbiš	Storal	Slavko Steiner	Vzdrževanje
Dušan Lah	Revital	Dejan Klaneček	Ulitki	Dušan Brglez	Informatika
Peter Bombek	KK	Majda Zadravec	Vargas-Al	Maks Kostanjevec	Elektrolize
19. 7. 2010		Červar		16. 8. 2010	
Valentina Iljevec	Vital	21. 6. 2010		Peter Horvat	Upokojenec
Katja Sever	Informatika	Slavko Fajfar	Gnetne zlitine	Franc Šimenko	Vzdrževanje
Albert Frčec	Vzdrževanje	28. 6. 2010		Alojz Peršuh	Vzdrževanje
Jože Medved	Gnetne Zlitine	Branko Lukman	Livarske zlitine	Janez Pulko	Vzdrževanje
Vekoslav Cestnik	Vzdrževanje	Miran Fideršek	Storal	23. 8. 2010	
26. 7. 2010		5. 7. 2010		Ivan Bauman	Upokojenec
Primož Sagadin	Rondelice	Stanko Cmrečnjak	Vzdrževanje	Jernej Plavčak	Vargas-Al
Aleksander Irgolič	Informatika	Mirko Šoštarč	Revital	Stanko Tominc	Gnetne zlitine
Dragan Petkovič	Vzdrževanje			Milan Toplak	Nabava
Emil Munda	Gnetne Zlitine				

SLOVARČEK: TIBALDI – ITALIJANSKI SLIKAR (PELLEGRINO, 1527-1596), PISAREV – RUSKI KRITIK IN PUBLICIST (DMITRIJ, 1840-1868), ALIN – ZDRAVILNA SNOV V ČESNU, BARED – NEOBDELAN SVET (NAREČNO), KILDARE – MESTO IN GROFIJA NA IRSKEM, AGAPA – LJUBEZEN DO BLIŽNJEGA.

	SESTAVIL: JANKO ŠEGULA	ULIČNI ČISTILEC, POBIRALEC SMETI	TIRNICA, TRAJEKTORIJA	ČVEKAVOST, DOLGOBESEDNOST	MUSLIMANSKO ŽENSKO IME	TALUM	SPLAVARSKI DROG	JEMALEC HAŠISA	SLOVENSKI PEVEC PESTNER	STADION V BUDIMPEŠTI	PLESNA FIGURA PRI ČETVORKI	JAKOVA SAMICA
	DEL STANOVANJA					FINSKI SMUČARSKI SKAKALEC (JANNE, 1977)						
	ENAKI ČRKI					STRANICA PRAVOKOTNEGA TRIKOTNIKA PISATELJICA KARLIN						
							SVEŽENJ CVETLIC					
							RIMSKO 501					
	ITALIJANSKI SLIKAR (PELLEGRINO, 1527-1596)								ZDRAVILIŠČE V ČRNI GORI			
GRŠKA BOGINJA NESREČE				DRUŽINA GLODAVCEV MESTO IN GROFIJA NA IRSKEM								
OTKA PRI PLOGU, RALKA						SREBRO NEOBDELAN SVET (NAREČNO)						
	METOD ZUNEC	KRMLNA RASTLINA	TROPRSTI LENVEČ ZDRAVILNA SNOV V ČESNU			PES GONJAC HUDOST, JEZNOST					SADJARKA	ODBOJKARSKI KLUB
								KAVBOJSKA VRV Z ZANKO				
								MOGOČNA GORA KRIČANJE				
	RUSKI KRITIK IN PUBLICIST (DMITRIJ, 1840-1868)								JAMES DEAN HLADNO OROŽJE			ARGON
	BOLEČINA V SKLEPU											
	ALUMINIJ	GOSJI SAMEC	LJUBEZEN DO BLIŽNJEGA	EINSTEINJ FRANCE ARHAR			SLOVENSKA LUKA SLUŽABNIK					
	NAPAKA, NEUMNOST				TONE SELISKAR OSTRA MEHŠKA ZAČIMBA			RAŽENJ KONEC MOLITVE				MADRIDSKI ŠPORTNI KLUB
	GRŠKA ČRKA					LANTAN OVES KOT HRANA ZA KONJE			BRKATI OREL KONEC POLOTOKA			
				KONEC OBSTANJA MEDICA								
	OBRAMBA KRŠČANSTVA											
	NEOTESANEC								ORNA ZEMLJA, ORANJE			

Odhajate na potovanje, dopust, morda zgolj na večerjo ali zabavo in bi želeli začasno varovanje za vašo hišo, stanovanje, vikend, podjetje, gradbišče ...?

VARGAS-AL IMA REŠITEV ZA VAS!

Neposredno fizično varovanje predstavlja za mnoge prevelik izdatek, zato vam naša varnostna služba ponuja možnost izposoje **brezžičnega protivlomnega alarmnega sistema**. Tak sistem se vzpostavi **brez inštalacijskih posegov**, potreben je le priklop centrale na električno napajanje, brezžične senzorje pa namestimo v prostore. Sistem se preko GSM-vmesnika poveže z našim dežurnim centrom, s čimer vam zagotavljamo 24-urno interveniranje in ob morebitnem alarmu takojšnje ukrepanje varnostnikov na vašem objektu. Za vklop in izklop sistema prejmete le daljinski upravljalnik. Za dodatne informacije smo vam na voljo.

VARGAS-AL – KO NAM ZA PREMOŽENJE NI VSEENO!